

U JO'O NOJ JÁAJATSAL

(BEY TS'ÍIBTA'ABIJ, TS'AAB K'AJÓOLTBIJ TÚUN TI' LE TS'ALBIL JU'UN, DIARIO OFICIAL DE LA FEDERACIÓN, TU K'IIINIL 20 TI' U WÍ'INALIL MARZO TU JA'ABIL 2014.)

TU YÓO'LAL BIX JE'EL U BEETA'AL TAK POOLILE'

Noj Jáajatsal juts'a'an yéetel k'e'ex u k'aaba' DOF 20-03-2014

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

Yáax jaats U tsolnu'ukil le a'almaj'taana'

Artículo 43.- Leti' le Consejo kun k'áajóoltik, yéetel yaan ti' u páajtalil u beetik u bo'ota'al u si'ipilil, ikil u beeta'al jumpáaykunaj tumeen wa máax, múuch'kabil, empresas, u aj meyajilo'ob kaaj federales, wa mola'ayilo'ob federales, yéetel wa ku béeytale' yaan u yilik u yutskíinsa'al le k'aas beeta'abo', yaan u beetiko'ob je'ex u jets'majil le a'almaj'taana'.

Je'el máaxak ku béeytal u beetik yéetel u k'ubik tak pooli' tu yóo'lal ba'ax ku beeta'al wa ma', ba'ale' ka' chíikpajak táan u jumpáaykuns'a'al, ku béeytal u bin le jach máax jumpáaykuns'a'abo', wa beey xan ka' u túuxt yaanal máak' t'aan tu yóo'lal.

Múuch'kabilo'obe' je'el bix jets'a'anil tio'ob te a'almaj'taana' bey je'el u béeytal u yoksiko'ob tak poolilo', chéen unaj u yéeyiko'ob máax kun t'aan tu yóo'lalo'.

Wáa ya'ab le máaxo'ob oksik le takpoolilo', unaj u yéeyiko'ob juntúul ichilo'ob t'aan tu yóo'lallo'obi'; wa ma' tu kaxtiko'obe', le Consejo ken u k'amo'ob le takpoolilo' ichil l ek'aabao' yaan te tak poolo' yaan u yéeyiko'ob juntúuli', ti' leti' túun kun túutbil k'ubent'aano'ob.

Le articuloa' ts'òok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 44.- Le tak poolilo'ob kun bisbil aktáan le Consejo, chéen ku béeytal u k'a'amal ichil junja'ab, le ja'abo' yaan u káajal u xo'okol, le k'iin káaj u beeta'al wa ba'ax chíikbesik le jumpáaykunajo', wa beey xan ikil ma'atech u beeta'al wa ba'axe', ba'ale' ku taasik xan jumpáaykunaj, wa le k'iin le máax ku tákpoolo', ook tu tuukule', le ba'ax ku yúuchulo', jumpáaykunaj.

U jo'o noj jáajatsal

Yaan súutukilo'ob je'el u máan ti' le ja'ab ku ya'alik ka'analo', ba'ale' le je'ela' chéen wa le Consejo ku tukultiko'ob jach chek'e'et le jumpáaykunaj táan u beeta'alo', letio' túune' je'el u béeytal u chowakkúunsik le k'iintsilo', chéen unaj u jach tsoliko'ob ba'ax óo'lal táan u beetiko'ob.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 45.- Le Consejo, ku béeytal u tsoknu'uktik le máaxo'ob ku bino'ob tak pool, wa le máax jumpáaykunsá'abo', tu yóo'lal ba'ax páajtalil yaan tio'ob, wa ba'ax páajtalil loobilta'ab tio'ob, tia'al túune' ka' xan a'alak tio'ob bix je'el u beetiko'ob u chímpota'al tio'obe', wa beey xan ka túuxtako'ob tu kúuchilil tu'ux je'el u to'okol le páajtalil ku loobiltal tio'obo', le Consejo unaj u beetik je'ex jets'a'anik ti' tu Estatuto Orgánicoe.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 46.- Le Consejo, wa le talamil ku ts'aabal u k'ajóolto'ob, ku yokol ichil ba'ax ku béeytal u yiliko'obe', chéen p'él u k'uchul wa máax tak poole', je'el u béeytal u káajal u yiliko'obe'; yaan k'iin xan je'el u béeytal u yiliko'ob talamil, x ma' tak poolil wa leti' le de oficio, chéen ba'ale' tia'al túun le je'ela' k'a'abet u éejenta'al tio'ob tumeen le Jólpo'opo'.

Artículo 47.- Tu láakal le ba'ax ma' ch'a'achi'itan te'e A'almajt'aan yaan ba'ax u yil yéetel bix je'el u beeta'al takpoolilo', yaan u k'a'abetkúunsa'al ba'ax jets'a'an te Código Federal de Procedimientos Civilesó'.

Artículo 48.- Tuláakal kajnáal, je'el bix xan u jmeyajilo'ob kaaj, wa u mola'ayilo'ob kaaj federalese', jets'a'an jach k'a'abet u yáantiko'ob u aj meyajilo'ob le Consejo tu súutukil u beetik u meyajó'obo', yéetele' wa ku k'áata'al tio'obe' unaj u k'ubiko'ob le tsol meyaj wa informe ku k'áatbil tio'obo', yéetel le ba'axo'ob ku k'áata'al ka' u ts'ao k'ajóoltbilo'.

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

Chéen wa le máax ti' ku k'áatal wa ba'ax tumeen le Consejo ma' tu beetiko', yaan u ts'aabal u yojéelt u máax jo'olpóoptik, ba'ale' wa kex bey ma'a tu yáantajo', yaan túun u ts'aabal u yojéelt le múuch meyaj Órgano de Control Interno te tu'ux ku meyajjo' tia'al ka beeta'ak u bo'otik u si'ipilil, jets'a'an tia'al le ba'axo'ob beyo'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 48 Bis.- Le tak poolilo'obo' yaan u yila'al je'ex u jets'majil le A'almajt'aana'. Le bix kun ilbilo' unaj ma' talami' yéetel séeba'an, tia'al u yila'ale', yaan u beeta'al yéetel le noj tuukulo'oba': u kaláanta'al máak, u séeb ts'aataánta'al, u múuch meyajta'al jejeláas ba'al, unaj tsoolol ba'ax u meyajjo' tia'al u séeb ts'oosiko'ob talamilo'ob, u jach beetiko'ob tu beel u meyajjo', u beetiko'ob yéetel tu láakal u yóolo'ob, x ma' bo'olil, yéetel u ts'aiko'ob ba'ax mina'an te takpoolilo', wa beey xan u ts'aiko'ob k'ajóoltbil tia'al ka utskúinsa'ak.

Le articuloa' tiumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 49.- Le takpoolo', je'el u béeytal u k'u'ubul ts'íibtbil beeta'ane', tu'ux yaan u joronts'íib, wa beey xan u yoochel u yaal u k'ab le máax ku takpoolo', unaj xan u ts'íibtik ba'ax k'a'abet tia'al u k'ajóolta'al, je'ex u k'aaba' chúuka'an, u ja'abil, patk'aaba', tu'ux kaja'an le je'elo'oba' k'ajóola'an bey datos generalese'. Te ts'íiba' unaj xan u táakbesik tu láakal u tsikbalil ti' le ba'ax úucho'.

Ba'ale' le takpoolila', je'el u béeytal u bin u beet le máax jumpáaykunsá'abo', tie' ka' u tsikbalt ti' le Consejo ba'ax úucho', wa beey xane' ka t'aanak ti' nu'ukulil t'aan, ka' u túuxt ti' fax, ka okok te tu páginai interneto', te'elo' ka' u tsol ba'ax úuchi', wa u ts'ooke' ka' u túuxt ti' u correo electrónico le Consejo, chéen ba'ax túune', kéen ts'o'okok u beetik wa máakalmáak ti' le tek a'alajo', yaan jo'opéel k'iin ti' le máax ku takpool tia'al ka' xi'ik aktáan le

U jo'o noj jáajatsal

Consejo, u ya'al jach jaa tu beetaj le takpoolo', tumeen wa ma' tu beetike', yaan u ch'a'abal bey ma' takpoolnaje'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 50.- Le Consejo ma'ata'an u k'amik takpoolilo' tu'ux mina'an u k'aaba' le máax ku takpoolo', mix xan le ken u yilo'ob jach ma' tu máan tumeen ma' chíika'an wa jaa úuch le jumpáaykunajo', wa tak tu'ux ku k'uchul u muuk'o'obe' ma' sáasil wa jach jaa úuch le jumpáaykunajo', wa beey xane', le takpoolilo' jach u yoochel u láak' takpoolil ts'o'okili' u yáax meyajtiko'obe'.

Le takpoolilo'ob, tu'ux mina'an u k'aaba' le máax ku takpoolo', ba'ale' táan u beetik bey ikil u saajkil u beeta'al loob tio', yaan u béeytal u k'a'amal kex beyo', chéen unaj túune' u k'aaba' le ku takpoolo' unaj u ta'aka'al, tumeen yaan u k'a'abettal chéen tia'al u yojéelta'al máaxi', yéetel tu'ux kaja'an tia'al u béeytal u kaláanta'al u páajtalil.

Le u ta'a'akal u k'aaba' wa máaxo', yaan u beetchajal, chéen k'iin ma' tu talamkúunsik xan u beetik u meyaj, wa xaak'alil le Consejo tu yoo'lal le takpoolo'

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 51.- Chéen wa kan xak'alta'ak le takpoolil ku chíikpajal, ku púitmáan tak tu'ux ku k'uchul u muuk'le Consejo, wa beey xan ku chíikpajal ma' beeta'ab mixba'al tu'ux ka chíikpajak jach jaa jumpáaykunsab wa máaxe', le Consejo yaan u tsolnu'uktiko'ob le máax bin u bis ka'ach le takpoolo', tu yoo'lal tu'ux je'el u béeytal u bin tia'al ka ila'ak yéetel ka áanta'ak yéetel le talamil yaan ti'o.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 52.- Wa tu súutukil u xo'okol yéetel u tso'olol le ba'ax úuch, ma' tu chíikpajal bey tu'ux wa ba'ax oo'lal unaj u taakpajal

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

le Consejo, yaan u k'áata'al ti' le máax beet le takpoolilo', ka' u núuk je'el bixe', ba'ale' séeba'an tia'al ka' u sáasilkúuns ba'axten unaj u táakpajal le Consejo, yaan u ts'aabal jo'op'éekl k'iin ti' tia'al u beetik.

Ba'ale' wa le máax ti' ku k'áata'al ka' u sáasilkúuns le takpoolil, ma' tu beetiko', yaan u jel túuxta'al u láak' k'uben t'aan ti', tia'al u beetik ichil u láak' jo'op'éel k'iin, ba'ale' wa kex bey ma' tu beetiko', yaan tun u ch'a'abal u t'aanil tumeen le Consejo, tia'al u xúump'attiko'ob u xaak'alil le takpoolo', tumeen le máax okso', ba'ali' u k'áat ti'e.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 53.- Mix jun súutuk wa tuméen ts'o'ok u yoksa'al jump'éel takpolil aktáan le Consejo, ka xu'ulul u muuk' le acciones judiciales wa recursos administrativos, ts'o'ok u tusbelta'al tumeen u a'almajt'aanilo'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 54.- Le u jo'olpóopil le Consejo, ts'o'okili' u tsikbaltik ichilo'ob, beey xan yéetel le Junta de Gobierno, je'el u béeytal u ya'alik ma'ata'an u meyajtiko'ob wa u k'amiko'ob jump'éel takpoolile', wa tumeen je'el u taasik talamil ti' bix u pakta'alo'obe', wa beey xan je'el u taasik talamil ti' u jáalk'ab meyaj'obe'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 55.- K'iin ku k'uchul aktáan le Consejo ka'ap'éel takpoolil wa maanal ti', ba'ale' yóo'lal jump'éelili' ba'ax beeta'ab wa ma', ba'ale' ku ya'alal jump'áaykunaje', letio' ikil u xak'altiko'obe', wa ku yiliko'ob tu láakal le takpoolo'ob ku m'uch'iko'ob ba'ax ku k'áata'al tia'al u k'a'amal jump'éel takpoolilo', yéetele' yaan péetsilo'ob noja'an tia'al u xak'alta'al le ba'ax úucho', je'el u béeytal u much'iko'ob le takpoolo'obo' tia'al u beetiko'ob jump'éelili' meyaj

U jo'o noj jáajatsal

tu yóo'lale', chéen unaje' u beetiko'ob je'ex jets'a'anik tu Estatuto Organicoe.

Le articuloa' ts'ò'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

Artículo 56.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 57.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u k'exa'al DOF 20-03-2014

U Ka'a Jaatsil **Tu yóo'lal u Ba'atelta'al wáa ba'ax**

Jaatsil luk'sa'an DOF 20-03-2014

Artículo 58.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 59.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 60.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 61.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 62.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 63.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'ò'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

U Yóox Jaatsil U béeytal u káajsa'al wa u meyajta'al(trámite) takpoolil

Jaatsil túumben ts'a'aba'an DOF 20-03-2014

Artículo 63 Bis.- Le máax jo'olpóoptik le Consejo, le máax jo'olpóoptik le Dirección adjunta tia'al takpoolo'obo', wa u láak máax jo'olintik u láak jáajatsil wa direcciones, subdirecciones yéetel jefaturas ti' le dirección agjuntao', yaan u tusbelta'alo'ob ka' u káajso'ob u meyajil u molko'ob tu láakal ba'ax k'a'abet tia'al jump'eel takpolil, je'el bix xan u tusbetiko'ob u aj meyajo'ob ku ts'aabil u yilo'ob le je'ela', ichil u kuucho'obe' aktáan kaaje', yaan tio'ob u páajtalil u jach jets'iko'ob wa jaaj ba'ax tsola'an wa tsikbalta'an ti' takpoolil ku k'ubu'ul ti' le Consejo; beey xan u xak'altiko'ob u bo'ota'al yéetel taak'in u si'ipilil le loobilo', wa u yutskiinsa'al, wa je'el ba'ax uláak' k'a'abet tia'al ka káajsa'ak u meyajil le takpoolo' tak ken ts'o'ok.

Tia'al le a'almajt'aana', le ku ya'alik Fe públicao, leti' le páajtalil tsa'an ti' wa máax tia'al u ya'alik jump'eel ju'une' jach jaa, ma' chéen óocheli', ba'ale' le je'ela' ma' xan chéen ti' ju'uni', beey xan ti' ba'ax tu tsikbaltaj, wa ku tsikbaltik wa máax yiknáalo'ob.

Le ba'ax ba'ax tu tsikbaltaj, wa ku tsikbaltik wa máax yiknáalo'ob, wa le ba'axo'ob ch'a'achi'ita'ab ka'analó, yaan u láaj molts'úibta'al ti' jump'eel ju'un ku k'aabatik Acta Circunstanciada, le je'ela' yaan u beetik le máax tusbelta'an utia'ale'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 63 Ter.- Wa ku k'uchul takpoolilo'ob yiknal le Consejo, ku tukultiko'ob jach cheke'eto', le Consejo je'el u béeytal u k'áatik ti' wa máax, wa beey xan ti' mola'ayil, ka kaláanta'ak wa máax tia'al

U jo'o noj jáajatsal

ma' u yuchul jach noj talamil, ma' bíin béeyak u yutskúinsa'al ti', le je'ela' ich káastlane', k'ajóola'an bey medidas precautorias wa cautelares; le meyajaja' yaan u beetik le Consejo yéetel u yáantaj le múuch' meyaj wa jaats meyaj táan u yilik le takpoolilo'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 63 Quáter.- Ichil le yáax jo'op'éel k'iino'ob ts'o'ok u beeta'al wa oksa'ak le takpoolilo', unaj u ts'aabal u k'ajóolt le máax ku takpoolo', wa yaan wa ma'atáan u k'a'amal u takpoolo'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 63 Quintus.- Ichi le yáax jo'op'éel k'iin, ku káajal, kéen ts'aabak u yojéelt le máax ku takpool k'a'an u takpoolo', yaan u ts'aabal u yojéelt le máax ku ta'akal u poolo', ba'ax óo'lal ku ta'akal u pool, le máaxo'obo' jejeláas, je'el u béeytal chéen juntúul wa máaxe', empresa, u aj meyajil kaaj, mola'ayilo'ob federales, u láak'e', ku béeytal u túuxta'al ti' u jo'olpóop wa tumeen aj meyaj, wa beey xan ti' máax ku t'aan tu yóo'lal, wa representante, chéen wa tumeen empresa, chéen p'el u ts'aabal u yojéelte', ku káajal u xook lajun p'éel k'iino'ob, ichil le k'iino'ob je'el unaj u tsolik ba'ax úucho'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 63 Sextus.- Le máax, empresa wa mola'ayil kéen u núuk le takpoolilo', unaj u ya'alik, wa jaa wa ma'atech, le ba'ax óo'lal ku ta'akal u poolo', yéetele' unaj u táakbesik jump'éel u tsoolil wa u tsikbalil jach ba'ax wa bix úuchik le ba'ax óo'lal tu ta'akal u poolo', u láak'e' wa ku tukultik k'a'abete' je'el u béeytal u táakbesik ba'alo'ob e'esik wa jaa wa ma' le ba'ax ku tsoliko'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 63 Séptimus.- Le máax, empresa, aj meyaj kaaj, wa mola'yil ku ta'a'akl u pool tu yóo'lal jumpáaykunajo', yaan u

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

k'a'ajsa'al tie', wa ma' tu núukik le takpoolil, ba'ale' wa ku núukik ba'ale' ma' chúuka'ane', yaan u tukulta'al yéetel u ch'a'abal bey jaa le ba'ax óo'lal tu ta'akal u poolo', chéen ja'ali' wa bey ku k'ub ba'ax e'esik ma'jaaje', yéetel xane', wa ku tukulta'al chéen yéetel tsikbalil je'el u yutskiínsiko'ob le talamilo', yaan xan u túuxta'al k'uben t'aan ti' le máax taka'an u poolo', tia'al túun ka béeyak u táakpajali'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 63 Octavus.- Wa máax ku tukultik loobilta'ab u páajtalil ikil jumpáaykunsá'ab tumeen jala'acho'ob wa tumeen u aj meyajilo'ob kaaj tu súutukil táan u beetik u meyajó'obe', tu yóo'lal túune' ka u bis u takpoolil aktáan u noj mola'ayil u páajatalil wíiniko'ob wa Comisión Nacional tia'al Derechos Humanose', le Consejoó túuna', ma' tu béeytal u xak'altik xan

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

U Kan Jaatsil

Tsikbalil tia'al u ts'o'oksa'al jump'éel talamil.

Jaatsil juts'a'an (ka'achile' U yóox: jaats) DOF 20-03-2014

Artículo 64.- Le Conciliaciono', wa u tsikbalta'al jump'éel talamil tia'al u ts'o'oksa'alo', jun jaats ti' u meyajta'al jump'éel takpoolil, te jaats túuna' u aj meyajilo'ob le Consejo, wa ku yiliko'ob ku béeytale', ku túuxtiko'ob t'ambil le máax loobilta'ab yéetel máax loobilnajij, tia'ale' ka' u tsikbalto'ob bey bix je'el u ts'o'oksiko'ob le talamilo', chéen ba'ale' mantats'e yaan u kaxta'al ka áanta'ak le máax loobilta'ab u páajtalil ikil jumpáaykunsá'abo'.

Chéen ba'ale', k'iin le ba'ax óo'lal beeta'ab le takpoolilo', le Consejo ku tukultik jach cheke'et, wa beey xan yaan sajb'eentsilil

U jo'o noj jáajatsal

ka beeta'ak loob ti' le máax tkapoolnajo', wa beey xan chéen nuká'aj beetbil u seen chí'ichnaktal tu ka'atéen tu yóo'lal le ba'ax beeta'ab tio', le talamil túuno' ma' tu béeytal u tsikba'alta'al ichil jump'éel conciliación, mix ichil le máax táakpajano'obo', mix xan yéetel le máaxo'ob beetik le meyajo', kéen úuchuk beya', yaan u ch'a'ajo'olta'al le xaak'alilo', yéetel wa ts'o'ok u láaj mu'uch'ul ba'ax e'esik jach jaa úuch wa ma'e, yaan túun u ts'aabal u ts'ook u t'aanil le talamo'

Le articuloa' ts'o'ok u k'e'exel DOF 20-03-2014

Artículo 65.- Kéen ts'o'okok u k'a'amal wa u éejenta'al u meyajta'al jump'éel takpoolile', unaj u ts'aabal u yojéelt le máax takpoolnajo', yéetele' yaan u túuxta'al k'uben t'aan ti' tia'al ka xi'ik le k'iin yéetel le súutuk kun a'albil tie', tia'al ka tsikbalnak yéetel le máax loobil yéetel jumpáaykunajo', tia'al u ya'aliko'ob bix je'el u ts'o'oksiko'ob le talamilo', le tsikbala'unaj u beeta'al ichil yáax 15 k'iino'ob ts'o'okil u túuxta'al le k'uben t'aan tio'obo'. Le tsikbala' yaan u béetchajal tu kúuchil le Consejo.

Le articuloa' ts'o'ok u k'e'exel DOF 20-03-2014

Artículo 65 Bis.- Chéen wa le máaxo'ob ku takpool yéetel taka'an u pool, ma' ti' kaja'ano'ob tu'ux yaan u kúuchilil le Consejo, le tsikbalilo' wa conciliaciono', je'el u beeyta'al u beeta'al u láak' bixile', je'ex yéetel ts'íibil ju'uno'ob, t'aan teléfono, correo electrónico wa le medios lectrónicos ku ya'alalo', wa u láak' bixij, ba'ale' yaan u beetchajal yéetel u yáantaj le Consejo.

Wa le máax ku takpool yéetel le ku ta'akal u pool, ku yootiko'ob u ts'o'okso'ob le talamil chéen bey yéetel tsikbalil wa conciliaciono', le je'ela' je'el ba'axak súutuk ku ch'ao u t'aanile', wa le kéen u yáax much'ubaobo', wa yaanal tu'uxe', chéen p'el u ts'aiko'ob ojéeltbile', ichil le 15 k'iino'ob tu paacho', unaj u beeta'al

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

le tsikbalil wa audiencia tia'al u ts'o'oksa'al le talamilo', tia'al le je'ela' leti' le Consejo kun a'alik ba'ax k'iin yéetel u súutukil.

Le Consejo, je'el u béeytal u beetiko'ob le tsikbalil wa audienciáa, kex mina'an wa le ku takpoolo' wa le taka'an u poolo', chéen ba'ax k'a'abete' le ma' bija'an yéetel le yano' u éejentiko'ob u mina'antal le wa máaxo'.

Le articuloa' túumben ts'a'aba'anil DOF 20-03-2014

Artículo 66.- Tu súutukil u beeta'al tu láakal ba'ax k'a'abet tia'al le tsikbalil wa audienciao, le máax jo'olintik le tsikbalil wa conciliaciono', yaan u k'áatik ti' le máaxo'ob ku táakpajalo'obo' tu láaka'al ba'ax ku tukultik k'a'abet wa je'el u meyaj tia'al u beetik xan tu beelil u meyaye', te' túuna' le máaxo'ob ku takpool yéetel ku ta'akal u poolo' je'el u béeytal u k'ubiko'ob wa ku tukultiko'ob k'a'abete', ba'axo'ob e'esik wa úuch wa ma', le loobilo'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

Artículo 67.- Chéen wa le máax ku takpool wa le ku ta'akal u pool, ma' u k'uchulo'ob te tsikbalil wa audienciao', chéen ba'ale' ichil le óoxp'éel k'iin tu paach ka' u tsol ba'ax óo'lal ma' béeychaj u k'uchulo', chéen tu yóo'lal le je'elo' le Consejo yaan u ya'aliko'ob u láak' k'iin yéetel u suúutukil tia'al ka jel beeta'ak le tsikbalil wa audienciao'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

Artículo 68.- Le máax jo'olintik wa ilik ka beetchajak le u tsikbalil conciliaciono', yaan u tsolik ti' le máaxo'ob yano'obo', ba'ax seen yaan te takpoolo', yéetel wa yaan u láak' ba'al táakbesike' yaan xan u tsolik yéetel u ye'esik, beey túuno' yaan u k'áatooltik ti' le máax ku takpool yéetel ku ta'akal u poolo', ka' u ts'o'okso'ob le talamil te súutuko' wa ichil u tsikbalil conciliación,

U jo'o noj jáajatsal

chéen ba'ale' le máax beetik le meyajó' unaj u yilike' le ba'ax ku k'áata'al yéetel le mokt'aano'ob ku jóok'olo', ka'abet keet yéetel tak tu'ux ku náakal u muuk' le Consejo.

Le articuloa' ts'ò'ok u k'è'exel DOF 20-03-2014

Artículo 69.- U tsikbalil le Conciliaciono', wa bey u k'áatik le máax beetik le meyajó', wa beey xan le máax ku takpool, wa le máax ku ta'akal u poolo', yéetel wa ku éejentiko'ob tu láakalo'obe', je'el u béeytal u xo'ot'ol jun téene', chéen ba'ale' unaj u ch'a'ajo'olta'al ichil le jo'op'éel k'iin tu paacho'.

Le articuloa' ts'ò'ok u k'è'exel DOF 20-03-2014

Artículo 70.- Wa ku k'uchul ts'ò'oksbil le talamil ichil u tsikbalil le conciliaciono', yaan u beeta'al jump'éel mokt'aan wa convenio conciliatorio; tu'ux ku ya'alike' le talamile' ts'ò'oki' wa Cosa Juzgada, tu paache' ku taal túun ka beeta'ak wa ka bo'ota'ak u si'ipilij, le Consejo túuno' yaan u beetiko'ob jump'éel mokt'aanil tu'ux ku ya'alik ts'ò'ok u chúukbesa'al u meyajil le takpoolo', tu'uxe' ma' tu béeytal u yokol u láak' ba'al tia'al u yáantikubáa máak tie takpoolilo', wa recurso, chéen túune' le mokt'aano' yaan u p'áata'al je'ek'abile' tak kéen chúukbesa'ak u beeta'al wa u bo'ota'al le si'ipilo'.

Le articuloa' ts'ò'ok u k'è'exel DOF 20-03-2014

Artículo 71.- Chéen wa ma' u k'uchul beetbil wa u bo'ota'al le si'ipil je'ex je'est'ik te mokt'aane', tia'al ka béeta'ake' je'el túun u béeytal u ts'aabal u k'ajóol le kúuchilo'ob wa tribunalo'ob tia'al ka' ch'a'abak u nu'uku'ul le máax ma' bo'olnajo', beyo' yéetel letie' ka jóok'ok u taa'nil le paa'xo', wa le apremio ku ya'alalo', wa beey xan jump'éel Juicio ejecutivo, le je'ela' leti' u k'u'ubul ti' juntúul juez, le ju'un tu'ux ku ya'alik: le máake' úuch a'ala'akil ti' ka' u bo'ot jump'ée p'aaxe', ba'ale' le máax k'áatik ka beeta'ab wa ka bo'ota'ak le si'ipilo', leti' ken u yéey máakalmáak chíikul

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

u k'áat tia'al ka bo'ota'ak, wa beey xan le u aj meyajil le Consejo tusbelta'an u yilo', ba'ale' yéetel u éejen le máax ku k'áatankilo'.

Wa le Consejo ku tukultik unajo', je'el u béeytal u k'átiko'ob ka ka' je'ebek le ju'uno'ob tu'ux meyajta'ab le takpool wa expedienteo, ikil ma' beeta'ab tu láakal ba'ax je'ets' tu mokt'aanil úuchak u ts'o'oksa'al le talamilo'

Le articuloa' ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

Artículo 72.- Wa ma' tu k'uchul ts'o'oksbil le talamil ichil u tsikbalil le conciliaciono', yaan túun u káajsa'al u jaatsil u xak'alta'al ba'ax úuchij, ba'ale' wa le Consejo ku tukultik chúuka'an tu láakal ba'ax e'esik wa úuch wa ma' le loobilo', je'el u béeytal u ts'o'oksik le talamilo'.

Le articuloa' ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

U Jo'o jaatsil

Tu yóo'lal u xak'alta'al ba'ax úuchij

Jaatsil juts'a'an (ka'achile' U kamp'eel Jaats) DOF 20-03-2014

Artículo 73.- Consejo unaj u xak'altik ba'ax úuchij, tia'al u béeytal u beetike', kucha'abal ti' u jaats ba'aló'oba':

U chúuka'an xóot' ts'íibil ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

I. U k'átiko'ob ti' jala'cho'ob, jo'olpóopo'ob, wa uláak' je'el máax ku ta'akal u poolé', tia'al ka' u túuxt u tsoolil ti' le ba'ax úucho', wa beey xan ju'uno'ob yaan ba'ax u yil yéetel le ba'ax úucho'.

Xóot' ts'íibil ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

II. U k'áatik ti' u láak' máako'ob, u ja meyajilo'ob kaaj, mola'ayilo'ob je'el beka'aj nojochilo'obe', ba'ale' ku

U jo'o noj jáajatsal

tukulta'al yaan ba'ax u yilo'ob yéetel le ba'ax úuch ku takpolta'alo', tia'al ka'ka' u túuxto'ob u tsoolil ti' le ba'ax úucho', wa beey xan ju'uno'ob yaan ba'ax u yil yéetel le ba'ax úucho'.

Tia'al u beeta'al le xaak'alila', ma unaj u taasik talamil le kéen a'ala'ak jach ta'akbil wa ma' tu béeytal u yojelta'al tumeen je'el máax, ich káastlan, de carácter confidencial wa reservado jump'eel péektsili'; chéen túun ba'axe' le Consejo unaj u jach kaláantik le péektsilo', ma' unaj u k'i'itbesiki', u láak'e' unaj u beetik je'el bi jets'a'anik te tu A'almajt'aanil Transparencia y Acceso a la Información Pública Gubernamental.

Xóot' ts'íibil ts'òok u k'e'exel DOF 20-03-2014

III. U bin xak'altil bil u kúuchil meyaj wa u taanaj le máax ku ta'akal u poolo', tu'ux ku tukulta'al úuch le loobilo', je'el bix je'el máaxe', wa u kúuchil wa u taanaj jala'acho'ob, wa u aj meyajilo'ob kaaj, wa beey tu kúuchilil mola'ayo'ob. Tia'al túun le je'ela', yaan u bisa'al máako'ob leti' u meyajó' wa personal técnico wa profesional especializado.

Xóot' ts'íibil ts'òok u k'e'exel DOF 20-03-2014

IV. U túuxtiko'ob k'uben ti' máaxo'ob tu yilo'ob ba'ax úuchij wa testigos wa beey xan ti' máaxo'ob tu beeto'ob xaak'alil especializado wa peritos, tia'al ka xi'iko'ob u tsolo'ob ba'ax u yojelo'ob yóok'ol le ba'ax úucho'.

V. U beetik le Consejo, u láak' ba'alo'ob ku tukultiko'ob ma'alo'ob yéetel k'a'abet, tia'al u saásiltal tio'ob jach ba'ax úuchij.

Xóot' ts'íibil ts'òok u k'e'exel DOF 20-03-2014

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

Artículo 74.- Tia'al u mu'uch'ul yéetel u ts'íibta'al tu láakal ba'ax e'esik ba'ax úuche', le Consejo je'el u béeytal u k'áatik ka bisa'ak e'esbil tio'ob tu láakal le ba'ax ku tukulta'al yaan tia'al u chíikpajal wa úuch wa ma' le loobilo', chéen ba'ax k'a'abet u ts'aatáanta'ale', le ba'axo'ob kun k'ubbilo' láaj chíika'an yéetel éejenta'an ti' le jejeláas a'amalt'aano'ob yaan ti' México.

Artículo 75.- Le ba'axo'ob kun k'ubbil tia'al u ye'sa'al wa úuch wa ma' le loobil tumeen le máax ku takpool yéetel le máax taka'an u poolo', wa beey xan u láak'ken u kaxant le Consejo, yaan u láaj múul xak'alta'al, le xaak'alila' yaan u beetchajal yéetel noj tuukulo'ob, lógica, leti' u tukulta'al xak'alta'alo', yéetel u yáantaj ba'ax yéetel beka'aj u yojel wa máax, experiencia, u ts'ooke' je'el bix jets'a'anil tumeen a'almajt'aane', legalidad, tu láakale' tia'al u yila'al u jaajil tu paach le ba'ax óo'lal beeta'ab le takpoolo'

Le articuloa' ts'o'ok u k'exel DOF 20-03-2014

Artículo 76.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'o'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 77.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'o'ok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

U Wak Jaatsil

Tu yóo'lal u Ts'ook t'aanil talamil

Jaatsil juts'a'an (ka'achile' u Jo' Jaats) DOF 20-03-2014

Artículo 77 Bis.- Le ts'ook t'aanil kéen u ts'áaj k'ajóoltbil le Consejo, unaj keet wa joka'an ti' tu láakal ba'ax yaan ti' u ju'unilo'ob wa expedientei jump'éeel takpoolil.

Le articuloa' t'úumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

U jo'o noj jáajatsal

Artículo 77 Ter.- U ts'ook t'aanil jump'éeel talamil, ku taal ti' le Consejo, unaj u taasik u kóon tsoolil tu láakal le ba'ax ba'atelta'abo', beey xan ba'axo'ob beet u cha'abal u ts'ook t'aano', yéetel ba'ax páajtalio'ob tia'al u lu'umil México wa tia'al tu láakal u yóok'ol kaab k'a'abetkúunsa'abij, u tso'olol le u ts'ook t'aano'obo' tia'al u ts'o'oksa'al le talamilo', tu'uxe' yaan u ts'aabal beka'aj u kuuch, bix kun bo'otbil le si'ipilo', wa bix kun utskíinsbil le loobilo', chéen unaj tu láakal je'el bix jets'a'anil a'almajt'aane'. Tu súutukil u tso'olol ba'axo'ob beet u ch'a'abal le ts'ook t'aano', unaj u ts'aatáanta'al ba'axo'ob ku na'ata'al wa ba'ax ku ya'alik le a'almajt'aana'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 77 Quáter.- Le Consejo je'el u béeytal u jóok'sik mokt'aanil tu súutukil táan u beeta'al u meyajil le takpoolo', le mokt'aana' unaj u chímpolta'al tumeen le máax ku takpoolo' yéetel le máax ku ta'akal u poolo'; tia'al u béeykunsa'al le mokt'aano', ti' unaj yaan bix kun bo'otbil le si'ipilo', wa ba'ax unaj u beetik láalaj máak.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 78.- Wa kéen ts'o'okok u beeta'al le xaak'alil, ma' tu chíikpajal wa jaa beeta'ab le jumpáaykunajo', le Consejo yaan u ts'aik k'ajóoltbil le mokt'aanil tu'ux ku ya'alik ma'yanchaj le jumpáaykunajo' wa acuerdo de no discriminación, le je'al' táanili' u chímpoltik ba'axo'ob jets'a'an tu Estatuto Orgánico.

Le articuloa' ts'o'ok u k'e'exel DOF 20-03-2014

Artículo 79.- Wa kéen ts'o'okok le xaak'alil, le Consejo ku yilik jach jaa beeta'ab le jumpáaykunajo', yaan u beetik u ts'ook u t'aanil, tu'ux yaan u ya'alik bix kun bo'otbil le si'ipilo', wa bix kun utskíinsbil le loobilo', tu láakal je'ex u jets'ik u jaatsil le a'alamajt'aan ku t'aan tu yóo'lalo', yéetel je'el bix u jets'ik xan u Estatuto Orgánico le Consejo.

Tu yóo'lal bix je'el u beeta'al tak poolile'.

Le u ts'aabal k'ajóoltbil u ts'ook u t'aanil u meyajil le takpoolo', tu'ux ku chíikpajal bix kun bo'otbil le si'ipil wa bix kun utskiinsbil le loobilo', je'ex u jets'ik le a'almajt'aana', yaan u k'u'ubul jach ti' le máax unaj u k'amiko', wa beey xan ka túuxtak ti', ti' paquetería, wa ti' correo certificado, chéen unaj u túuxtik u jeel t'aan kéen u k'amej.

Ba'ale' wa mix jump'eel ti' le tek ch'a'achi'itaj ku béeytalo', ku béeytal túun u ts'aabal k'ajóoltbil ti' estrados, le je'ela' leti' u ta'aka'al ti' jump'eel kúuchil tu'ux ku béeytal u xo'okol, je'el bix túun u jets'ik u Estatuto Orgánico'.

Le articuloa' ts'ook u k'exel DOF 20-03-2014

Artículo 79 Bis.- Tia'al ka béeyak u yojeélta'al tumeen kaaj, le takpoolilo' tu yóo'lal jumpáaykunaj, ku tukulta'al chek'e'eto'ob, wa ma' yáax u téen úuchuki', wa yaan ba'ax beetik u k'a'abettal u k'ajóolta'ale', le Consejo je'el u béeytal u beetik tsoolil tu yóolale', tu'ux ka u tsikbalt ba'ax úuchij wa bix ts'ookik, tia'al ka k'ajóolta'ak; yéetel wa úuchej, ka' xan u ya'al ba'ax talamil yanchaj tio'ob tia'al u beetiko'ob le xaak'alilo', je'el wa yaan máax ma' tu yóotaj áantaj tia'al u yojeélta'al ba'ax uuchi'; tu ts'ooke' u beetik u tsolnu'ukil bey ba'axo'ob je'el u béeytal u beeta'al tia'al ka yanak keet kuxtalil, x ma' jumpáaykunajil.

Le articuloa' t'uumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

Artículo 79 Ter.- U ajmeyajilo'ob kaaj federales, ti' máaxo'ob ku chíikpajal tu beeto'ob loobil ti' jumpáaykunaje', kex yaanili' u beeta'al u bo'otiko'ob u si'ipil wa u yutskiinsiko'ob le loobilo', yaan u beetiko'ob xan ba'ax ku jets'ik u a'almajt'aanil Ley Federal de Responsabilidades Administrativas de los Servidores Públicos, tu yóo'lal le k'aas tu beeto'obo'.

Le Consejo, yaan u túuxtik u ts'ook t'aanil le talamilo', ti' le kúuchil meyaj Órgano Constitucional Autónomo, tu jaatsil

U jo'o noj jáajatsal

anticorrupción, ti' le Contralor Internóo, wa beey ti' máax jo'olintik le kúuchil, wa mola'ayil tu'ux ku meyaj le máax beet le jumpáaykunajo'. Ti' le meyaj kun káajal tu yóo'lal le máax jumpáaykunajo' le u ts'ook u t'aan le Consejo tu yóo'lal le talamiló, jump'eel ba'ax e'esik wa prueba ti' le ba'ax úucho'.

Le articuloa' túumben ts'a'abanil DOF 20-03-2014

U Wak Jaatsil

Tu yóo'lal u tsikbalil tia'al bix je'el u ts'o'oksa'al talamil ichil kajnáalo'ob wa conciliación ichil particularese'

Jaatsil ts'òok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 80.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'òok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 81.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'òok u luk'sa'al DOF 20-03-2014

Artículo 82.- Luk'sa'an.

Le articuloa' ts'òok u luk'sa'al DOF 20-03-2014